

Titel: En Bemærkning betræffende Don Juan. I

Citation: "En Bemærkning betræffende Don Juan. I", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-dj-kom-shoot-ide1864120-3adf-44cb-be0d-a2a6ae476b30.pdf> (tilgået 23. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **betræffende** : vedrørende.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 1

◀ **Don Juan** : hovedrollen i Mozarts opera *Don Giovanni* (69,3), hvis titel på da. gengives med *Don Juan*.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 2

◀ **Mozarts Don Juan** : Den østrigske musiker og komponist Wolfgang Amadeus Mozarts (1756-91) opera buffa *Il dissoluto punito ossia Il Don Giovanni* blev komponeret 1787 til en libretto af Lorenzo da Ponte (1749-1838) i forlængelse af en lang tradition for teaterrepræsentationer og musikdramatiske udformninger af et opbyggeligt fortællestof fra modreformationens tid. Som tekstgrundlag for sin gennemgang af Mozarts opera anvender SK *Don Juan. Opera i tvende Akter bearbejdet til Mozarts Musik*, overs. af L. Kruse, Kbh. 1807 (forkortet *Don Juan*). Nye udgaver af denne bearbejdelse med enkelte mindre ændringer udkom i 1811 (med samme titel, men uden sceneinddeling), 1819 (med titlen »Don Juan, Opera i tvende Optoge« i *Dramatiske Værker* bd. 1-4, af L. Kruse, Kbh. 1818-20; bd. 2, 1819, s. 195-362) og i 1822 (med titlen *Don Juan. Opera*, igen med sceneinddeling). Lauritz Kruses (1778-1839) da. bearbejdelse inddrager Molières (1622-73) *Don Juan ou le festin de pierre* (1665) og gengiver recitativerne i talt prosa. Fra teatersæsonen 1844-45 brugte Det kgl. Teater i København N.C.L. Abrahams' (1798-1870) da. bearbejdelse af Mozarts opera. Abrahams, som i øvrigt holder sig meget til Kruses bearbejdelse, udskiller elementerne fra Molière og tilpasser recitativerne til det nu forandrede foredrag (69,10). Abrahams' bearbejdelse synes først at være udkommet på tryk i *Don Juan. Opera i to Acter*, Kbh. 1864 (uden sceneinddeling). Kilden til SKs citater fra den ital. libretto har ikke kunnet identificeres. I det følgende henvises til originallibrettoen fra 1787 og til Kruses da. bearbejdelse fra 1807; Kruses afvigende sceneinddeling noteres.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 3

◀ **er atter bragt paa Scenen** : Det kgl. Teater i København, der sidst havde opført *Don Juan* 5. nov. 1839, opførte det nu i forandret skikkelse (69,10) 23. feb., 25. feb., 1. marts, 7. april og 8. maj 1845. Det ital. operaselskab havde opført *Don Giovanni* på Hofteateret 1., 3., 6., 8. og 10. marts i sin helhed på originalsproget og 22. marts 1844 kun anden akt. Se notesbog 8:42, i SKS 19, 238, hvoraf det fremgår, at SK har set *Don Giovanni* opført på Berliner Hofoper, mens han var i Berlin (operaen opførtes 3. dec. og igen 12. dec. 1841).

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 3

◀ **Saltmadsstykke** : egl. ret af forskellige slags saltede el. røgede kødvarer i portioner til brug for længere tid ad gangen; stykke i et teaters repertoire, som det altid kan vende tilbage til.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 7

◀ **Bladene have allerede voteret ... det Enkelte** : fx skrev *Fædrelandet* (75,6), nr. 1823, 24. feb. 1845, dagen efter den første forestilling: »Efter at Operaen 'Don Juan' i flere Aar har hvilet paa vort Theaters Repertoire, hvilket ikke burde have været Tilfældet, blev den iaftes opført i en ny Skikkelse med de originale Recitativer i Stedet for den tidligere indlagte Dialog. At Stykket i det Hele ved denne Forandring maatte vinde, var let at forudsee, og dog bleve Forventningerne ikke lidet overtrufne ved Opførelsen, ei blot ved den Rigdom af musikalske Skjønheder, som disse Recitativer frembyde, men ogsaa ved den poetiske Forbindelse, som de danne mellem de forskellige Sangnumere, hvorved den hele Opera faaer et alvorligere Præg og dens Totalvirkning bliver dybere og mere gribende. Man maa taknemlig anerkjende den Omhyggelighed og Kyndighed i Oversættelsen, som har gjort det muligt for Sangerne og Sangerinderne at foredrage Recitativerne med den Tydelighed, hvormed det i Almindelighed skete, og som er Betingelsen for, at Stykkets Gang ogsaa af de mindre Indviede kan følges med Interesse. Udførelsen lod Lidet eller Intet tilbage at ønske, og Publicum fulgte den med den største Deeltagelse. Tantæ molis erat Romam condere urbem [lat., 'så stor en anstrængelse var det at grundlægge Rom'; jf. Vergils *Æneide*, 1. sang, v. 33], saa stort et Tidsrum maatte der altsaa hengaae, inden Operaen 'Don Juan' hos os kunde opføres i den Skikkelse, hvori Mozart har skrevet den!«, sp. 14615f. Også *Flyveposten* og *Berlingske Tidende* bragte anmeldelser af denne genopførelse af operaen. (69,21).

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 10

◀ **Socrates** : Den gr. tænker Sokrates (o. 470-399 f.Kr.) udviklede sin tænkning i dialog med sine samtidige og har intet skriftligt efterladt. Hans karakter, virke og lære er hovedsagelig blevet skildret af tre samtidige forfattere, nemlig Aristofanes i komedien *Skyerne*, Xenofon i de fire 'sokratiske' skrifter, herunder mindeskriftet om Sokrates *Memorabilia*, og Platon i dialogerne. Sokrates blev af en folkefærd i Athen dømt til døden for ikke at anerkende statens guder og for at fordærve ungdommen; dommen fuldbyrdes ved, at han drak et bæger skarntydesaft.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 15

◀ **slutte beskedent fra det Lidet ... til det Meget, man ikke forstaaer** : hentyder til en anekdote om Sokrates, som er overleveret hos Diogenes Laertios: »Euripid havde leveret ham Heraklits Skrift, og spurgde, hvad han syntes derom? Da, siger man, han svarede: det jeg har forstaaet deraf, er retscaffen godt; jeg mener, at det, jeg ikke har forstaaet, er det ligeledes«, 2. bog, kap. 5, afsnit 22, i *Diogen Laërtses filosofiske Historie, eller: navnkundige Filosofers Levnet, Meninger og sindrige Udsagn, i ti Bøger*, overs. af B. Riisbrigh, udg. af B. Thorlacius, bd. 1-2, Kbh. 1812, ktl. 1110-1111; bd. 1, s. 66. SKs umiddelbare kilde er J.G. Hamann (1730-88), der i den anden dedikation af skriftet *Sokratische Denkwürdigkeiten* (1759), siger: »Sokrates war, meine Herren, kein gemeiner Kunstrichter. Er unterschied in den Schriften des Heraklitus dasjenige, was er nicht verstand, von dem, was er darin verstand, und that eine sehr billige und bescheidene Vermuthung von dem Verständlichen auf das Unverständliche«, *Hamann's Schriften*, udg. af F. Roth, bd. 1-7, Berlin 1821-25, og bd. 8,1-2, udg. af G.A. Wiener, Berlin 1842-43, ktl. 536-544; bd. 2, 1821, s. 12.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 16

◀ **Hr. Hansens**: Den da. skuespiller og sanger Jørgen Christian Hansen (1812-80) debuterede 1832 på det Det kgl. Teater og var fra 1836 dets første baryton. De største barytonpartier tildeltes ham, således Don Juan første gang 28. maj 1839 og igen, da operaen blev bragt på scenen i 1845 (69,3).

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 21

◀ **er der sagt Meget** : fx i *Flyveposten*, nr. 47, 25. feb. 1845, hvor det i en omtale dateret 24. feb. hedder: »'Don Juan', Operaernes Konge, gik iaftes for et temmelig godt Huus over Scenen. Hr. Hansen sang Don Juans Partie med lidenskabeligt Foredrag og hans Spil lod aldeles intet tilbage at ønske«, s. 2. Endvidere hedder det i *Berlingske Tidende*, nr. 51, 25. feb. 1845, i den med »F.O.« signerede artikel »Don Juan. II«, s. 1, sp. 4: »Hr. Hansen har allerede tidligere givet Don Juan, men vi skyldte ham det Vidnesbyrd, at han ikke har vundet lidt siden sidst. Om han end ikke giver os nogen fuldendt Don Juan og navnlig ikke naaer sine Forgængere, hvad Smagfuldhed i Fremstillingen angaaer, saa synger han dog sit Parti med Følelse og Varme og excellerer især paa de Steder, hvor det mindre kommer an paa Kraft i Stemmen, end paa Følelse i Foredraget. I hans Duet i første Act med Zerlina sang han saaledes særdeles smukt, ligesom i flere af de combinerede Nummere. Vi ønskede gjerne, at der var mere Humor udbredt over hans Spil, men det er ikke givet Alle at præstere Alt og det er allerede Meget, hvad Hr. Hansen her har givet os.«

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 21

◀ **Algyldighed** : absoluthed. Udtrykkene 'algyldig, 'algyldighed' og andre sammensætninger med 'al-' brugtes især af den da. forf. og filosof, prof. i filosofi Frederik Christian Sibbern (1785-1872).

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 22

◀ **fordrister mig (...)** til : drister mig til, formaster mig til ('for-' her brugt som forstærkende præfiks).

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 24

◀ **Duetten med Zerline i 1ste Act** : sigter til »Nr. 7. Duettino«, »Là ci darem la mano«, i 1. akt, 9. scene, af Mozarts opera *Don Giovanni*. Da bondepigen Zerlina holder bryllup med Masetto, narrer Don Juan hende bort fra brudgommen og forsøger at forføre hende. Forud for duetten går et recitativ, der i Kruses bearbejdelse fra 1807 (69,3) er opløst i prosodialog.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 42

◀ **Recitativernes Betydning for Opførelsen paa vor Scene** : sigter til Det kgl. Teaters praksis at erstatte de sungne recitativer i de ital. operaer med talte dialoger i overensstemmelse med den da. (og ty.) syngespiltradition; dette gjaldt også for opførelsen af Mozarts operaer, fra 1798 af *Così fan tutte* og senere af *Don Juan* og *Figaros Givtermaal* eller *Den gale Dag*. Denne praksis blev omdiskuteret i samtiden. Mens J.L. Heiberg i artiklen »Don Juan« i *Kjøbenhavns flyvende Post*, nr. 79, 1. okt. 1827, sp. [7], skrev, at den »danske Bearbejdelse af Don Juan er upaatvivlelig den bedste som eksisterer«, kritiserede H.C. Andersen Det kgl. Teater for at opføre de ital. operaer uden recitativer i *Søndagsblad*, nr. 7, 15. feb. 1835, sp. 110. A.P. Berggreen skrev i artiklen »Don Juan« i *Musikalsk Tidende*, nr. 14, 10. april 1836, sp. 219: »Don Juan gives her, som paa de fleste Steder, med Dialog istedetfor Recitativerne, hvilket er saa meget mere at beklage, som en correct Diction just ikke er alle Sangere egen.« Forfatteren af artiklen »Don Juan. II« signeret »F.O.« (69,21) takkede »Directionen fordi den har foretaget den vesentlige Forandring: at lade Recitativerne træde i Dialogens Sted. Det strider saa aldeles mod de større Operaers Interesse, hvert Øieblik at lade Sangen afbryde af Dialogen, at det er os ubegribeligt, hvorledes denne Uskik nogensinde har kunnet indsnige sig, og hvor meget man end hører Folk klage over en heel Aften at skulle høre 'lutter Musik', kan man, uden at gaae disse Folk for nær, gjerne paastaae, at de ikke have nogen sand musikalsk Sands«, s. 1, sp. 3.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 44

◀ **Commensurabilitet** : sammenlignelighed, at noget kan måles med samme mål.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 51

◀ **Den første Scene med Anna** : 1. akt, 1. scene, af *Don Giovanni*, der foregår i kommandantens have. Donna Anna, der er kommandantens datter, er forlovet med Don Ottavio. Don Juan har forført hende og prøver at flygte, men hun holder ham lidenskabeligt fast og råber efter hjælp. Kommandanten kommer til, og Don Juan dræber ham i den tumult, der opstår. Det lykkes Don Juan at komme bort ukendt (i L. Kruses da. bearbejdelse fra 1807 (69,3) optræder Donna Anna første gang i 1. akt, 2. scene).

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 77

◀ **tage Kjende paa** : iagttage, lægge mærke til.

I trykt udgave: Bind 14 side 69 linje 79

◀ **Laps** : Ordet betegnede på SKs tid en ung mand, der i sin optræden stødte an mod reglerne for anstændighed, var pågående over for kvinder og udfordrende i sin tale. Det havde en stærkt nedsættende klang.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 5

◀ **Vindbeutel** : dvs. vindbøjtel, i ældre sprog en opblæst og overfladisk person.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 5

◀ **Leporello** : Don Juans tjener Leporello fører en fortegnelse over hans kvindelige erobringer. I den såkaldte listearie («No. 4 Aria», »Madamina, il catalogue è questo») i 1. akt, 5. scene, af Mozarts opera *Don Giovanni* opregner han dem over for Donna Elvira. I L. Kruses da. bearbejdelse fra 1807 (69,3) er det 1. akt, 6. scene, s. 22f.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 7

◀ **Trompeter** : egl. militær signalblæser; stortalende forkynder, praler.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 7

◀ **præsterer Præstanda** : gør el. opfylder sin skyldighed. Lat. 'præstanda' er et juridisk udtryk for de ting, der skal ydes el. gøres.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 10

◀ **hin ædle Eenfold** : allusion til det bevingede ord 'edle Einfalt und stille Größe' ('ædle enfold og stille storhed'), som opr. blev brugt om det antikke Grækenlands kunst. Ordene tillægges gerne den ty. kunsthistoriker J.J. Winkelmann (1717-68), men stammer fra maleren og billedhuggeren (1719-99).

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 30

◀ **skuffet** : bedraget.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 34

◀ **gaaer i Lyset** : går op i røg, går til grunde.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 37

◀ **stille Bryllup** : egl. bryllup uden festligheder.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 38

◀ **Ophævelse** : brask og bram, postyr.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 39

◀ **Md. Kragh** : Den da. skuespillerinde og sangerinde, madam Boline Margaretha Kragh (1810-39) debuterede 1822 og fik som sopran hurtig et betydeligt repertoire i vaudevillen og operaen. Hun sang Zerlinas parti siden 1829, sidste gang 1. april 1837. Kragh tituleredes efter datidens skik 'madam', ikke 'fru', fordi hun som skuespiller ikke var en standsperson. Hendes efterfølger i rollen som Zerlina i *Don Juan* var Ulrica Augusta Stage (1816-94).

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 47

◀ **den Replik: »nei! jeg vil ikke«** : henviser til »Nr. 7. Duetтино«, »Là ci darem la mano«, i 1. akt, 9. scene, mellem Don Juan og Zerlina, hvor hun siger til Don Juan, der prøver at forføre hende: »Jeg vil! – Nei! – jeg vil ikke! / Hold op at friste mig; / Man ei paa Mandfolks Blikke / Kan meer forlade sig«, i L. Kruses da. bearbejdelse fra 1807 (69,3), s. 33.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 47

◀ **betræffende** : angående.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 56

◀ **»ja! oh ja! det er saa besynderligt, for ligesom man er, saa er man borte.«** : frit citat fra 1. akt, 6. scene, af *Don Juan* (69,3) (5. scene i den ital. libretto). Don Juan flygter fra Donna Elviras lidenskabelige anklager med Leporellos hjælp. Leporello distraherer Donna Elvira og siger til hende: »Det traf sig, seer De, som det ofte træffer, / Tørrer Sveden af sig, Juan lister sig bort. / At før man veed deraf, saa er man borte; / Han mærker hans Flugt. / Ja! han er borte«, s. 22.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 58

◀ **Anlægget** : dispositionen, plottet.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 63

◀ **altereret** : forstyrret.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 63

◀ **Det Dybsindige og Græske** : sigter formentlig til den oldgræske tanke om nemesis, der er udtryk for gudernes misundelse over for stor menneskelig lykke. Den kan komme af en ubetydelig omstændighed og rammer ethvert overmål af lykke el. dristighed som en straffende el. udlignende retfærdighed.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 63

◀ **Annas Lidenskab** : 69,77.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 67

◀ **Mordet paa Commandanten** : 69,77.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 68

◀ **Gjensynet med Elvira** : sigter til 1. akt, 5. scene, hvor Donna Elvira ankommer fra Burgos til Don Juans slot. Don Juan har tidligere forført og forladt hende; nu er hun kommet for at hævn sig. I L. Kruses da. bearbejdelse fra 1807 (69,3) er det 1. akt, 6. scene, s. 16f.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 69

◀ **i de to første Scener** : Mens Donna Annas lidenskabelige scene og mordet på kommandanten i den ital. libretto foregår i 1. akts 1. scene, findes de i L. Kruses da. bearbejdelse fra 1807 (69,3) i 1. akts 2. hhv. 3. scene.

I trykt udgave: Bind 14 side 70 linje 72

◀ **»Mazettos Sjæl vil bløde«** : Zerlinas replik i »Nr. 7. Duetтино«, »Là ci darem la mano«, mellem hende og Don Juan i 1. akt, 9. scene, hvor Don Juan prøver at forføre hende og siger i forlængelse af foregående citat: »Kom! liid paa mig, Du søde!«, hvorefter Zerlina siger om sin brudgom: »Mazettos Siel vil bløde«, L. Kruses da. bearbejdelse fra 1807 (69,3), s. 33.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 1

◀ **Har denne Sympathi Art** : hvis denne sympati har betydning, hvis der er fynd i den.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 2

◀ **au niveau** : fr., 'på højde'.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 5

◀ **Arien »batti, batti«** : »No. 12 Aria«, »Batti, batti, o bel Masetto« (ital., 'ak, smukke Masetto, slå, slå'), i 1. akt, 16. scene, af *Don Giovanni*. Zerlina prøver her at forsonse den skinsyge Masetto, bedyrer sin uskyld og opfordrer ham til at slå hende; som et lille lam vil hun finde sig i hans prygl og derefter kysse hans søde hænder. I Kruses da. bearbejdelse fra 1807 (69,3), her i 1. akt, 13. scene, hedder det lidt nedtonet: »Føel kun, hvor mit Hierte banker, / Alting, alting vil jeg lide, / Taalig, som et Lam der vanker / I dens Spor, som det har kiær«, s. 54.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 9

◀ **approximatorisk** : tilnærmelsesvis.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 29

◀ **for hvilken den katholske Kirke har en blandet Kategori** : Hvad der sigtes til, er ikke identificeret.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 30

◀ **Mad. Mazetto** : madam Mazetto, dvs. Zerlina som Masettos kone.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 44

◀ **vistnok** : sikkert og vist, helt sikkert.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 55

◀ **Hun har forvexlet Juan med Ottavio, videre ikke** : Don Ottavios forlovede, Donna Anna, blev i 1. akt, 1. scene, forført af Don Juan, som dog formåede at flygte ukendt (69,77). Senere forklarer hun Don Ottavio, at hun har forvekslet Don Juan med ham (71,63). Sml. journaloptegnelsen FF:8, formentlig fra nov. 1836, hvor SK skriver: »Hvorfor oplyser først efter Sammentræffet med D. Juan D. Anna sin Brudgom om Forvexlingen – Jalousie med Hensyn til Elvira – Hoffmann har dog Ret, ogsaa er hendes Arie specifik forskjellig fra den i anden Scene – smlgn. den retarderende Arie i 4^d Act«, SKS 18, 76, se også kommentaren dertil.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 60

◀ **Hun fortier det ... og saa raser hun af Hævn** : Først da Donna Anna møder Donna Elvira (i 1. akt, 12. scene), går det op for hende, at det var Don Juan, der på flugten fra hende dræbte hendes far, kommandanten. Herefter fortæller Donna Anna (i 1. akt, 13. scene) sin forlovede om sin opdagelse: »Nei! ham er det; trods hans Maske / Han nu er røbet; ak! Jeg har fortalt Dig / Hvor lumsk han ved sin Adfærd mig bedrog. / For Dig jeg tog ham, da – O, Hævn! Min Elskte!«, *Don Juan* (69,3), s. 44 (her 1. akt, 14. scene).

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 63

◀ **Dhrr.** : de herrer.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 68

◀ **hun er med at fange Don Juan** : sigter til 2. akt, scene 8, af *Don Giovanni*, hvor Zerlina sammen med Donna Elvira, Donna Anna, Don Ottavio og Masetto fanger Leporello, der er klædt i Don Juans tøj. I L. Kruses da. bearbejdelse fra 1807 (69,3) er det 2. akt, 11. scene, s. 94-97.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 72

◀ **han har slaet Mazetto** : nemlig i operaens 2. akt, 5. scene, hvor Masetto sammen med bønderne gør jagt på Don Juan. Denne er dog udklædt som Leporello og lister alle våben fra Mazetto, hvorpå han prygler ham. I Kruses da. bearbejdelse (69,3) er det i 2. akt, 6. scene, s. 83-87.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 73

◀ **confunderer** : sammenblander, forveksler.

I trykt udgave: Bind 14 side 71 linje 75

◀ **außer sich** : ty., 'ude af sig selv'.

I trykt udgave: Bind 14 side 72 linje 9

◀ **Situation i anden Act ... hvormed en Forfatter ... næsten er grusomt** : henviser til A.s æstetiske afhandling »De umiddelbare erotiske Stadier eller det Musikalsk-Erotiske«, afsnittet »3. Operaens indre

musikalske Bygning«, i første del af *Enten – Eller. Et Livs-Fragment* (1843), udgivet under pseudonymet Victor Eremita, i SKS 2, 133f.: »Man kan overhovedet ikke negte, at den Spot, der stundom drives med Elviras Kjærlighed, næsten er grusom. Saaledes i 2den Act, hvor hun i det afgjørende Øieblik, da *Ottavio* endelig har faaet Mod i Brystet og Kaarden ud af Skeden for at myrde *Don Juan*, styrter sig imellem og nu opdager, at dette ikke er Juan, men *Leporello*, en Forskjel, *Mozart* saa stærkt har betegnet ved et vist klynkende Bræg.«

I trykt udgave: Bind 14 side 72 linje 13

◀ **Examina** : (lat. flertalsendelse) eksaminer.

I trykt udgave: Bind 14 side 72 linje 19

◀ **am Ende** : ty., 'til sidst'.

I trykt udgave: Bind 14 side 72 linje 24

◀ **Donna** : ital. og sp. titulatur for damer af bestemte adelsfamilier.

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 13

◀ **dette Numer af Don Juan** : 69,42.

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 18

◀ **Ansigt til Ansigt** : spiller på det fr. udtryk 'tête-à-tête', egl. 'hoved til hoved', der bruges om et stævnemøde el. en nær kontakt med en anden person.

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 30

◀ **omnibus numeris absoluta** : lat., 'i enhver henseende fuldentd, perfekt'.

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 38

◀ **insinuant** : indsmigrende, indtrængende.

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 42

◀ **et Guldæble i en Sølvskaal** : hentyder til Ordsp 25,11: »Som Guldæble i udgravne [graverede] Sølv-Skaaler, saa [således] er et Ord, som tales i sin Tiid« (GT-1740).

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 48

◀ **kjælen Citharspiller** : allusion til Platons *Symposion*, 179d, hvor det om Orfeus hedder, at guderne ikke ville give ham hans døde hustru tilbage, selvom han frivilligt var nedsteget til dødsriget (Hades) for at hente hende; »thi de ansaae ham for en kjælen Citharspiller, der ikke havde havt Mod, som Alkestis, til at opoffre Livet af Kjærlighed, men hellere havde udtænkt, hvorledes han levende kunde nedstige til Hades«, *Udvalgte Dialoger af Platon*, overs. af C.J. Heise, bd. 1-8, Kbh. 1830-59; bd. 1-3, 1830-38, ktl. 1164-1166; bd. 2, s. 18.

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 50

◀ **Guitarre-Arien** : sigter til »Nr. 16. Canzonetta«, »Deh vieni alla finestra«, i 2. akt, 3. scene, hvor Don Juan står under et vindue til Donna Elviras hus. Han prøver at forføre hendes tjenestepige ved at synge en serenade og (if. anvisningen hos Mozart) spille på mandolin. I L. Kruses bearbejdelse hedder det: »Bland Dig i Hiertets Drømme, o kielne Tone! / Bøi mildt mod mine Suk den ranke Lillie, / Du aabne Cithar-Klang! dens hulde Krone, / At født den føier sig i Elskovs Villie. // I Kindens Snee da gløder Purpur-Rødme, / I større Pragt din Skjønhed da skal bramme; / Men vil Du kiende, Glut! al Elskovs Sødme, / Lad mig da ind og deel mit Hiertes Flamme.« *Don Juan* (69,3), s. 83 (her 2. akt, 5. scene). Hvilket instrument Don Juan spillede på ved opførelserne i København 1845, kan ikke oplyses.

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 52

◀ **Don Juans Indblanden ... poverina** : sigter til »Nr. 3 Aria«, »Ah chi mi dice mai«, i 1. akt, 5. scene, hvor Donna Elvira ankommer fra Burgos for at hævne sig på Don Juan, der har forført og forladt hende: »Ak kan mig ingen sige / Hvor den Troeløse er, / Som grumt mig monne svige / Og dog er mig saa kiær. / Rodfæstet dybt i Brystet / Boer end hans Billeds Glød, / Jeg aldrig bliver trøstet / Før ved den Falskes Død.« Don Juan genkender hende endnu ikke og gør sig forhåbninger om en ny erobring. Han synger »af sides til Leporel«: »St! stille! Elskovs Rige, / Mig vinker hist i Sangen. / Elvire. / Jeg aldrig bliver trøstet – / Juan. / O! Vee den stakkels Pige!«, *Don Juan* (69,3), s. 16f. (her 1. akt, 6. scene). – **poverina**: ital. 'stakkels (pige)'.

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 53

◀ **det Øvrige under Arien** : sigter til anden del af »No. 3 Aria«, »Ah chi mi dice mai«, i 1. akt, 5. scene, af *Don Giovanni*, hvor Don Juans første replik er rettet »afsidet til Leporel«, mens der for hans udbrud »O! Vee den stakkels pige« ikke findes nogen sceneanvisning (73,53).

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 70

◀ **hvad en Forfatter har paavist** : nemlig i A.s æstetiske afhandling »De umiddelbare erotiske Stadier eller det Musikalsk-Erotiske«, afsnittet »3. Operaens indre musikalske Bygning«, i første del af *Enten - Eller. Et Livs-Fragment* (1843), udgivet under pseudonymet Victor Eremita. Her behandles forskellen mellem dramaets hhv. operaens totalvirkning med henblik på refleksionen først teoretisk (SKS 2, 119,24-121,14) og anvendes derefter på *Don Juan* (SKS 2, 122,31-125,3).

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 75

◀ **I Duetten med Zerline** : 69,42.

I trykt udgave: Bind 14 side 73 linje 77

◀ **Surtout** : fr., egl. 'overfrakke, overtræk'; iklædning.

I trykt udgave: Bind 14 side 74 linje 13

◀ **derhos** : desuden, derudover.

I trykt udgave: Bind 14 side 74 linje 22

◀ **han siger til Elvira: »det var kun en Spøg«** : hentyder til recitativet i 1. akt, 10. scene, hvor Donna Elvira bryder ind i forførelsesscenen mellem Don Juan og Zerlina (69,42). Afvigende fra den ital. libretto lyder replikkerne i L. Kruses da. bearbejdelse fra 1807, s. 34f.: »Elvire. / Med Himlen, Don Juan! Dens Naades Vink / I dine Spor har bundet mine Fødder. / Juan / affsides til hende, efter at have fattet sig. / Hvor kan et lille Spøg Dig saa forbittre.«

I trykt udgave: Bind 14 side 74 linje 26

◀ **κατ' ἐξοχήν** : gr. (kat' exochēn), i overordentlig grad, par excellence.

I trykt udgave: Bind 14 side 74 linje 31

◀ **Musikken er et universellere Medium** : se A.s æstetiske afhandling »De umiddelbare erotiske Stadier eller det Musikalsk-Erotiske« i første del af *Enten - Eller. Et Livs-Fragment* (1843), om musik som abstrakt medium, i SKS 2, 72,7-77,24.

I trykt udgave: Bind 14 side 74 linje 43

◀ **Application** : anvendelse, konkrete brug.

I trykt udgave: Bind 14 side 74 linje 45

◀ **hendes Ikke-Villen** : 70,47.

I trykt udgave: Bind 14 side 74 linje 48

◀ **»vær min«** : Don Juans replik i duetten med Zerlina i 1. akt, 9. scene, i L. Kruses da. oversættelse (1807, 69,3) af ital. »Andiam, andiam«: »Vær min, vær min, du Kiære! / Din evig skal jeg være, / Hvad der end møder mig«. Zerlina besvarer opfordringen med »Jeg din? jeg din? du Kiære! / Vil min du evig være, / Hvad der end møder Dig?«, s. 34.

I trykt udgave: Bind 14 side 74 linje 52

◀ **er (...)** i **Vinden** : udtryk i talesproget for at være bragt i en vis situation, som enten kan være ubehagelig (være i knibe, forlegenhed el. have travlt) eller behagelig (være midtpunkt for interessen).

I trykt udgave: Bind 14 side 74 linje 77

◀ **Fædrelandet** : avis, der 14. sept. 1834 blev grundlagt som ugeblad af prof. C.N. David og overlærer, cand.theol. J.D. Hage (1800-37). Under redaktørerne David og (fra. 4. sept. 1835 til 26. juni 1837) Hage blev bladet, der i 1835 havde en vækst fra 535 til 800 abonnenter, hurtigt til et vigtigt debat- og informationsorgan. Fra maj 1841 var SKs ven, den da. jurist og journalist J.F. Giødward (1811-91) sammen

med den da. journalist, politiker og forf. P.C. Ploug (1813-94) bladets redaktør. Fra jan. 1844 udkom bladet seks gange om ugen og havde o. 1500 abonnenter. Det var især af betydning som den liberale oppositions vigtigste talerør frem til enevældens fald i marts 1848.

I trykt udgave: Bind 14 side 75 linje 6

◀ **faae (...)** **Ben at gaae paa** : ordsproglig talemåde i betydningen: skynde sig af sted, flygte; optegnet i C. Molbech *Danske Ordsprog, Tankesprog og Riimsprog*, Kbh. 1850, ktl. 1573, s. 303, og under nr. 752 i E. Mau *Dansk Ordsprogs-Skat* bd. 1-2, Kbh. 1879; bd. 1, s. 67.

I trykt udgave: Bind 14 side 75 linje 22

◀ **A.** : I den udaterede optegnelse *Pap.* VII 1 B 74, formentlig fra begyndelsen af 1846, vedkender SK sig under overskriften »En Bekjendtgjørelse til Vitterlighed« at være, »ligefrem forstaaet, Forfatter af: (...) En Feuilletons Artikel i 2 Numere (om Zerline)«. SK vedkender sig også artiklens forfatterskab i journaloptegnelsen NB6:17, fra juli 1848, hvor han under overskriften »Hvad jeg har skrevet i Blade« nævner: »i Fædrelandet. / (...) 'En flygtig Bemærkning betræffende en Enkelthed i D. Juan.'« SKS 21, 18,16-21. I øvrigt er SKs artikel i *Kjøbenhavns flyvende Post*, nr. 34, 17. dec. 1834, »Ogsaa et Forsvar for Qvindens høie Anlæg«, signeret med mærket »A.« (SKS 14, 10,57). At mærket »A.« ikke er identisk med æstetikerens A. i *Enten - Eller*, synes at fremgå af to bemærkninger i foreliggende artikel (72,13 og 73,75).

I trykt udgave: Bind 14 side 75 linje 24